

Monòlegs de la memòria

Joan-Elies Adell, guanyador del premi de poesia Màrius Sampere. JOSEP LOSADA

Poesia

Pistes falses

Joan-Elies Adell

Premi internacional de poesia
Màrius Sampere 2005
La Garúa. Santa Coloma, 2006

Xèmia Dyakonova

Un dels contes de Borges comença dient: “*Nunca se había demorado en los gozos de la memoria*”. Quanta poesia i quanta veritat en una frase inaugural com aquesta! Però en realitat per a un mortal resulta difícil no demorar-s’hi. Potser freqüentem tant la nostra memòria perquè és l’únic segur que tenim. Hi passem una bona part de la nostra vida, tot i que sabem que la memòria és tramposa, que fa amb el nostre passat allò que les companyies turístiques fan amb qualsevol paisatge, és a dir, convertir-lo en postals.

I la memòria, quan ens veu ansiosos de retrobar el

camí cap a alguna cosa que ja no existeix, es diverteix donant-nos pistes falses. Són les protagonistes del sisè poemari del valencià Joan-Elies Adell. Es tracta d’un poema llarg, constituït per diversos fragments que imiten l’estructura imprevisible dels records. El jo evoca moments d’una relació amorosa, que apareixen espontàniament i s’evaporen com bombolles en l’aigua, i a penes tenen temps de punxar aquell que els fa reviure. És una descripció molt detallada i metafòrica d’una ruptura, en la qual els objectes, els sentiments i les idees són absolutament indissolubles. “Tinc mans entre les mans, i uns dits llarguíssims / que contaminen el meu estat d’ànim”. És una reflexió sobre la ciència de la separació, que deia Mandelstam, d’algú que l’ha estudiat amb lupa i que té moltes coses a dir-ne.

El que intenta fer Adell és barrejar la part lírica i la part analítica de l’enyor, conver-

tint-se alhora en una papallona i un entomòleg que la inspecciona. Intenta retratar aquest estat d’ànim tan especial d’una persona que acaba de perdre un amor; i retratar-lo tant des de dintre –des d’una emoció penetrant, des d’una nostàlgia despietada– com des de fora –des de la sang freda d’un escriptor que agafa la ploma per donar una forma verbal al seu dolor.

El poeta parla d’un drama sense incórrer en la teatralitat ni en el patetisme, sense plorar en públic, i és precisament aquest to discret i fins i tot opac el que li permet mantenir una certa distància amb allò que descriu. Adell és prou intuïtiu per adonar-se que si parlem a mitja veu ens senten i ens entenen millor que si cridem. Però el que més colpeix la imaginació és la possibilitat de crear una imatge com aquesta: “Sóc un indigent que busco queviures / ansiosament en l’alè dels altres”.

Edgardo Dobry. ARXIU

Biogràfic

Poesia

El lago de los botes

Edgardo Dobry

Editorial Lumen
Barcelona, 2006

David Castillo

En un dels impagables textos de contracoberta que apareixen als llibres de poesia argentins –que Dobry importa al llibre de Lumen–, Ana Basualdo deia que en l’obra de Dobry la tensió poètica és semàntica d’una manera obscura i precisa. Parlava del sorprenent *Cinética*, predecessor d’*El lago de los botes*, un llibre de viatges que parteix de la mateixa condició del poeta: un escriptor i editor de la nova diàspora argentina, que tenim la sort de tenir entre nosaltres, i que serà un referent indiscutible d’una manera de fer i d’una manera de dir. Dobry té estil, amb els seus poemes autobiogràfics i narratius, i, sobretot, té caràcter. *El lago de los botes* no és un llibre més en l’atapeït panorama poètic actual, té veu i coses a dir. Anècdotes, fotografies, cigarretes, carrers de dies viscuts, que ens donen una imatge d’una Barcelona –gran protagonista– que és un estat de l’esperit, no un decorat. El poeta ens ensenya que l’excel·lència pot ser també una bona pastisseria.

Pont entre dues cultures

Assaig

Desfer les amèriques

Josep Miquel Sobrer

Galerada. Cabrera de Mar, 2006

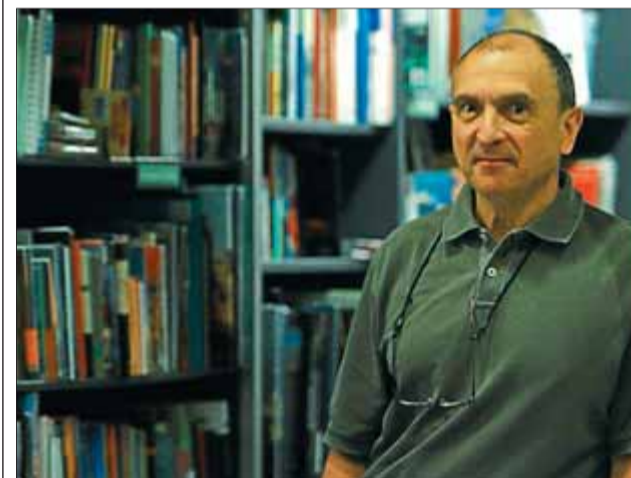
D. Sam Abrams

A d’arracades, B de bel·licositat, C de caganer, D de dolents, E d’eleccions, F de flirt, G de gastronomia són només algunes de la seixantena d’entrades del *contradiccionari* que Josep Miquel Sobrer ha publicat sota el títol general de *Desfer les amèriques*. Sobrer és el que podríem anomenar un escriptor *entusiasta* (agafant el terme de T.S. Eliot), és a dir, un autor que escriu exclusivament quan vol i allò que vol. Suposo que això és el resultat directe d’haver viscut, a partir del 1968, entre dues cultures, la catalana i la nord-americana.

Aquesta vegada, amb *Desfer les amèriques*, ens ha tornat a oferir una proposta curiosa i original. Darrere del recurs tradicional d’ordenar els textos del llibre alfabèticament (penso en l’antecedent del genial *Milosz’s ABC’s*) segons la primera lletra del tema principal, hi ha un volum

que és una harmoniosa combinació d’un gran ventall de subgèneres de la prosa de no-ficció, com ara l’autobiografia, les memòries, el dietarisme, l’assagisme, el periodisme, etc. També el llibre dibuixa un arc temàtic molt ric perquè cadascun de les 61 entrades del repertori representa un tema diferent cada vegada. Ara bé, alhora hi ha certs temes de fons (la cultura, la llengua, la política, la societat, el sexe, la religió) que van saltant de prosa en prosa i serveixen per donar un sentit d’unitat al llibre.

I tot plegat està amanit amb una prosa excepcional, una prosa nerviosa, precisa i àgil que ens dona la garantia plena que l’autor ha dit exactament el que volia, ni una paraula més, ni una paraula menys. El llibre només té un gran defecte que són els tics i vicis de la primera generació de la postguerra: actituds irracionalment negatives contra la religió, una obsessió amb el sexe i les relacions de parella, un antiamericanisme militant, judicis simplistes, tòpics literaris, etcètera. Una autèntica pena, perquè altrament el llibre recull un testimoni vital d’un personatge d’excepció.

Josep M. Sobrer viu entre Catalunya i els EUA. MARTA PÉREZ

Terratrèmol de passions

Narrativa

La tragèdia de cal Pere Llarg

Eduard Girbal Jaume

Edició d’Enric Casasses
Edicions de 1984
Barcelona, 2006

Ferran Aisa

Edicions de 1984 ha recuperat enguany una altra novel·la d’Eduard Girbal Jaume (Girona, 1881-Barcelona, 1947). Es tracta de *La tra-*

gèdia de cal Pere Llarg, publicada el 1923 i situada en el mateix context i escenari de l’anterior obra de l’autor gironí, *L’estrella de cua* (publicada el 1919 i reeditada el 2005 per aquesta mateixa editorial).

Eduard Girbal Jaume va ser molt admirat per Josep Pla com un mestre de la prosa, però la seva obra va quedar postrada a l’oblit del calaix dels mals endreços, marginada dels canons de la literatura catalana. Girbal Jaume va conrear el periodisme, es-

pecialment a *La Renaixença*, *La Il·lustració Catalana* i *Cu-cut*. Va escriure poesia, narrativa, teatre i assaig. Entre la seva obra poètica destaca *La corda viva* (1908), en el camp dramàtic va ser popular *El castell d’iràs i no tornaràs* (1913) i en l’assaig presenta un important testimoni a *Figures de la Renaixença* (1934).

La tragèdia de cal Pere Llarg ha estat editada a cura del poeta Enric Casasses, que escriu: “Girbal Jaume és ambiciós en el

sentit fort de la paraula, és a dir, no el preocupa la glòria sinó coses més altes, i pel que fa a la literatura el seu punt de referència el 1923 és ni més ni menys que Víctor Català. Per dir-ho com un dels seus personatges, no es moca amb mitja màniga”.

La novel·la de Girbal Jaume, malgrat que és una tragèdia amb totes les de la llei, no deixa de ser també una comèdia i una gran obra d’acció. *La tragèdia de cal Pere Llarg* també està es-

crita en clau d’humor i amb un magnífic domini del llenguatge. L’autor narra la història de la jove de cal Pere Llarg, *la Pere Llarga*: “Una qualsevol, una ximple acabada, una cabra boja, una pollina guita, una rauxosa grolletera i desvergonyida, una fatxendera imbècil, una dessabrida estúpida”.

La lectura d’aquesta obra farà passar al lector una bona estona d’agradable complicitat amb els personatges carregats de passions i envoltats d’un

gran material humà. La novel·la mostra el món de la pagesia, la visió de l’antiga civilització catalana de les masies de muntanya i la relació dels homes amb la seva solitud, molt diferent a la plantejada per Víctor Català. Al seu moment la novel·la es va considerar escandalosa i això va ser una de les causes del seu ocultament durant tants anys. Sincerament, la seva reedició ha valgut la pena, perquè es tracta d’una gran obra de la literatura catalana.